

Citace záznamu

Lukáš Černý, Kostel Zvěstování Panny Marie – Dobřš, klenba lodi, kruchta a sakristie, *Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/666>, vyhledáno 24. 4. 2024.

Kostel Zvěstování Panny Marie - Dobřš, klenba lodi, kruchta a sakristie

Číslo záznamu: 666

Bližší určení díla: Dekorativní geometrizující štuková výzdoba, florální motivy

Památkově chráněno, č. úskp: 18870/3-4089

Umístění: Valená klenba lodi, klenba kruchty, poprseň kruchty, klenba sakristie

Date: 1561 (nepřímé datování) (?)

Dobřš, kostel Zvěstování Panně Marii, celkový pohled na kruchtu (Lukáš Černý, 2021)

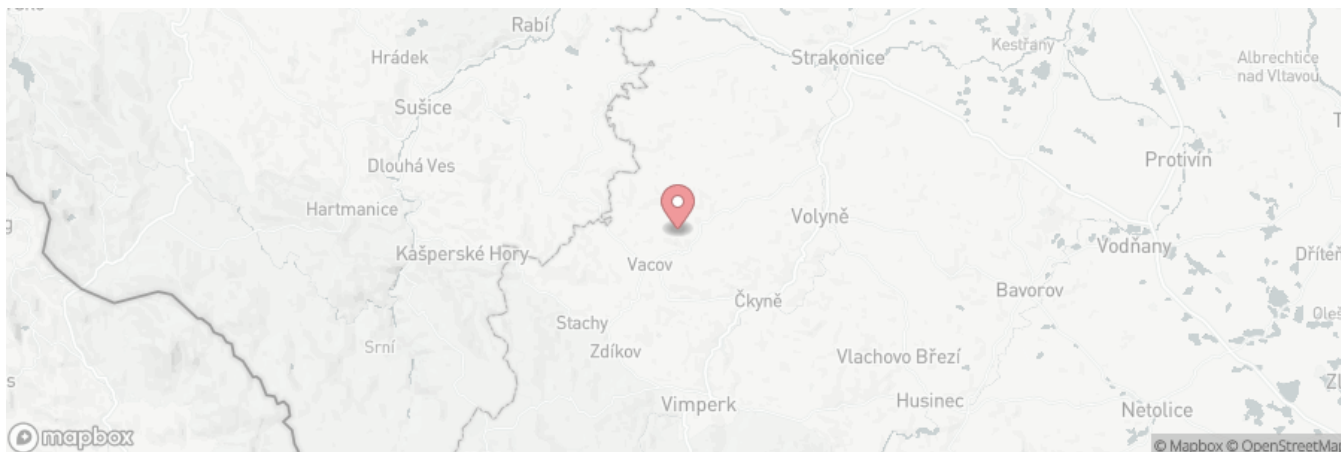
Anotace

Kostel Zvěstování Panně Marii je dílem stavební huti vlašského stavitele Tomasse Rossiho z Mendrisia, kterého tímto úkolem pověřili Kocové z Dobřše, druhotně je přestavba podle dochovaného zvonu datová do roku 1561. Štuková výzdoba jednolodí se vyznačuje rustikálními kruhovými obrazy s maskarony a poprseň kruchty zdobí vegetabilní motivy s figurami. Na povrchu štukatur se nachází souvrství vápenných nátěrů, z nichž stávající je bílý.

Abstract

The Church of St. Peter and Paul is the work of the Italian architect Tomasso Rossi of Mendrisio, who was appointed by the family of Kocs of Dobřš. The reconstruction is dated by the bell to 1561. The stucco decoration of the nave is characterised by rustic circular figures with mascots and the parapet of the chancel is decorated with vegetal motifs and figures. There are layers of lime paint on the surface of the stuccowork.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Jihočeský kraj	Strakonice (okres)	Dražov	Dobřš
Ulice, čp. / č. o.		GPS	
Dobřš		49.156400902521, 13.754303455353	

Technika štku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
Modelovaný štuk		polychromie Na povrchu štku se nalézá souvrství vápenných nátěrů, z nichž stávající je bílý. Pasivní plochy jsou světle okrové. Nelze vyloučit, že některé části štukové výzdoby byly polychromovány, neboť v místech defektů lze pozorovat šedé barevné vrstvy. Obdobná výzdoba klenby se nalézá v kostele ve Volenicích, kde byly některé části štukové výzdoby polychromovány (hlavice sloupů).	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Přestavba původně románského kostela Zvěstování Panně Marii v Dobříši bývá připisována vlašskému staviteli Tomassi Rossimu z Mendrisia (zvanému též Tomáš Červený ze Strakonice), jehož dílna přestavěla také kostely v nedalekých Volenicích a Katovicích, a objednateli stavby byli Kryštof Koc z Dobříše a jeho manželka Kateřina z Běšin. Portrétní vyobrazení donátorů nalezneme na zvonu ve zdejší zvonici, na němž je zapsána datace 1561. Tímto letopočtem byla v minulosti vymezena také renesanční přestavba. Během ní získalo jednolodí své osobitě zdobené zaklenutí a tehdy byla rovněž zbudována kruchta a přistavěna sakristie (Weis 1935, s. 65–77).

Valenou klenbu s výsečemi pokrývá rustikální geometrický obrazec sestávající z navzájem se protínajících masivních žeber, která probíhají nezávisle na konstrukci klenby. Základ obrazce tvoří dvě zkřížené linie lemující hrany styčných výsečí tak, že budí dojem křížové klenby. Doplňují je štukové maskarony modelované z ruky, později upravené do listového ornamentu. Skrze četné převrstvení sekundárními nátery jsou takřka nečitelné.

V křížení žeber se nacházejí štukové medailony v podobě květu (západní pole) a zlatého mlýnského kola na modrém pozadí (východní pole), tedy motivu z erbu Koců z Dobříše. Medailony jako by tvořily střed „kružnice“, která probíhá okolo v podobě nepravidelných kruhových prutů. Schéma dále doplňuje soustava štukových oblouků propojených „sponami“, které mají v klenebních kápích tvar nepravidelné elipsy a v prostoru valené klenby podobu nepravidelného (koso)čtverce.

Zděnou kruchtu na půdorysu písmene L vynášejí dva sloupy a krakorec zdobený štukovým dekorem s volutami. Spodní částí poprsně obíhá bohatě profilovaná římsa s listovcovým pásem, horní římsu doplňuje zubořez. Středové pole pokrývá rozvilinový ornament s figurálními motivy. První z nich se nachází uprostřed západní části poprsně a je dochován v torzální podobě, neboť zde bylo zdívo v mladší době vybouráno kvůli osazení klaviatury varhan. Zachovala se tak pouze polopostava držící blíže neurčený erb s vyobrazenou polovinou koně. Podle centrálního umístění by se tedy mohlo jednat o polovinu aliančního erbu donátorů. Zkosené nároží nad krakorcem pak zdobí dvě rozvilinové polofigury nesoucí erb rodu Koců z Dobříše. Ten je vyobrazen také v křížení žeber a křížové klenbě sakristie.

Historické zásahy / opravy

Vizuálně nelze doložit restaurátorský zásah. Štuk byl však mnohokrát přetírán vápennými barvami, takže je nyní jeho profilace, zvláště u drobných prvků, velmi zaslepena (maskarony, dekorativní výzdoba na poprsní kruchty apod.).

Literatura

Josef Braniš, *Obrazy z dějin jihočeského umění*, Praha 1909.

Jan Chlábek, *Italští sochaři v Českých zemích v období renesance*, Praha 2011.

František Kašička, Prostředí feudálního sídla a církve v jihočeské vesnici Dobříš (okr. Strakonice), in: Kolektiv autorů, *Dobříš 96. Sborník ze Sympózia o obnově Dobříše, problematice a ochrany a údržby historických památek v regionech, konaného v Dobříši 25.–26. 9. 1996*, Praha 1997, s. 7–14.

František Mareš, Materiál k dějinám umění, uměleckého průmyslu a podobným. LXXIII, *Památky archeologické a místopisné* 16, 1895, č. 11–12, s. 782–783.

Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech 1, A/J*, Praha 1977, s. 272–273.

Karel Weis, Na Dobříši, chrám Zvěstování Panny Marie, in: Idem, *Český jih a Šumava v písni, díl 11–12*, Praha 1935, s. 65–77.

Karel Weis, Strakonický geniální stavitel XVI. století, jenž se z Vlacha přerodil na Čecha a psal se Tomáš Červený, in: Idem, *Český jih a Šumava v písni, díl 11–12*, Praha 1935, s. 30–38.

Prameny

Lukáš Černý – Karina Černá Sojková, *Restaurátorský průzkum a rozšířený analytický odkryv štukové výzdoby kostela zvěstování Panně Marii v Dobříši*, Volyně 2022 (uloženo v NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích, na Biskupství českobudějovickém a v archivu autorů).

Alena Hurtová – Renata Tišlová, *Štuková výzdoba na valené klenbě, kostel Zvěstování Panny Marie v Dobříši, Chemicko-technologický průzkum vzorků* (příloha průzkumu [ČERNÝ – ČERNÁ SOJKOVÁ 2022]), Litomyšl 2022 (uloženo na FR UPce v Litomyšli).

Muzeum Středního Pootaví ve Strakonici, Osobní fond Stanislava Drážila z Volyně, inv. č. 6976, Strojopis Rudolf Vaníček, *Švýcarský stavitel XVI. století, který se stal Čechem a jmenoval se Tomáš Červený*.

Odkazy

[Evidenční list památky Dobříš kostel Zvěstování Panny Marie.](#)

Autoři záznamu

Lukáš Černý

Datum poslední změny

11.7.2023

Fotodokumentace současného stavu

Dobříš, kostel Zvěstování Panně Marii, pohled na kruchtu (Lucia Krajčířová, 2020)

Dobříš, kostel Zvěstování Panně Marii, klenba kostelní lodi (Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobříš, kostel Zvěstování Panně Marii, klenba kostelní lodi (Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii,
pohled na klenbu lodi a kruchtu (Lucia
Krajčírová, 2020)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii,
pohled z presbytáře do kostelní lodi
(Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii,
klenba kostelní lodi, detail maskaronu
(Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii, detail
svorníkové rozety (Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii,
kruchta, detail (Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii,
kruchta, detail (Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii,
kruchta (Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii,
kruchta, detail (Vojtěch Krajíček, 2019)

Dobrš, kostel Zvěstování Panně Marii,
kruchta, detail (Vojtěch Krajíček, 2019)